

หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๙

พ่อชอย สุขพินิจ

กรูหมอพื้นบ้านชุมชนไทยเขมร

แห่งบ้านโคกพยุ่ง ตำบลนางมุด อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๙

พ่อชอย สุขพินิจ

ครูหมอพื้นบ้านชุมชนไทยเขมร

แห่งบ้านโคกพยอม ตำบลนางมุด อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
Department for Development of Traditional and Alternative Medicine

สารบัญ

ชื่อเรื่อง : หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ พ่อหมอชอย สุขพิณีจ
กรูหมอพื้นบ้านชุมชนไทยเขมร แห่งบ้านโคกพยุ่ง
ตำบลนางมุด อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

ผู้เขียน : นายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์
นายสันติสุข โสภณสิริ

กองบรรณาธิการ

นางสาวปารณัฐ สุขสุทธิ
นางสาวเอื้องไพร จันทราชิต

ที่ปรึกษา

วีรพงษ์ เกรียงสินยศ
เสาวณีย์ กุลสมบูรณ์

ประสานงาน

อรจิรา ทองสุกมาก
อรนุช มะลิลา

ภาพ

วินิจฉัย เอี่ยมสุเมธ
ภราดร สามสูงเนิน
สมัคร สมวาง

ดำเนินการผลิต:

คณะกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติ
กองการแพทย์พื้นบ้านไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
มูลนิธิสุขภาพไทย

พิมพ์

สุภาพรณ์ บุญปก

สนับสนุนโดย

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด พีเอ็นเอส ครีเอชั่น

๖

คำประกาศเกียรติคุณ

หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๙
พ่อชอย สุขพิณีจ

๑๐

ประวัติหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙

พ่อชอย สุขพิณีจ

กรูหมอพื้นบ้านชุมชนไทยเขมร
แห่งบ้านโคกพยุ่ง ตำบลนางมุด
อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

๒๐

นวัตกรรมภูมิปัญญา

๓๐

ประดิษฐกรรมภูมิปัญญา

๔๔

หลักเกณฑ์ และแนวทางการคัดเลือก

หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๙

๕๖

คำสั่งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือก
หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๙

คำนำ

กิจกรรมสำคัญที่ทำให้องค์การอนามัยโลกมีบทบาทสูงเด่นเป็นที่ยอมรับของประเทศสมาชิกทั่วโลก และสามารถทำให้ประเทศต่างๆ ผลักดันงานที่มีคุณภาพอย่างสูงต่อประชาชนทั่วโลก คือ มติที่จะร่วมกันบรรลุเป้าหมาย “สุขภาพดีถ้วนหน้าเมื่อ ๒๕๔๓” (Health For All By the Year 2000)

ในการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายทางสังคมดังกล่าว คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องได้ประชุมพิจารณาถ้อยคำสำคัญที่ต่อมารู้จักกันอย่างกว้างขวาง คือ การสาธารณสุขมูลฐาน และนโยบายสำคัญประการหนึ่งคือ การกำหนดว่าจะต้องนำการแพทย์ดั้งเดิมของแต่ละประเทศ และท้องถิ่นมาพัฒนาและใช้ประโยชน์ด้วย เพราะลำพังการแพทย์แผนปัจจุบันย่อมไม่เพียงพอที่จะทำให้ประชาชน บรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้าได้ จากนโยบายดังกล่าว องค์การอนามัยโลกได้กำหนดยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการจำนวนมากเพื่อรองรับ และแม้จะล่วงเลย พ.ศ. ๒๕๔๓ มาแล้ว องค์การอนามัยโลกก็ยังคงนโยบายดังกล่าวสืบมา ดังปรากฏว่าได้มี “ยุทธศาสตร์การแพทย์ดั้งเดิม พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๘” และในปี ๒๕๕๒ สมัชชาอนามัยโลกได้มีมติ ที่ ๖๒.๑๓ ให้ผู้อำนวยการใหญ่องค์การอนามัยโลก พัฒนายุทธศาสตร์ฉบับนั้น และได้มีการดำเนินการจนได้เป็น “ยุทธศาสตร์การแพทย์ดั้งเดิม พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๖ ขององค์การอนามัยโลก” (WHO Traditional Medicine Strategy 2014-2023) ประกาศใช้เป็นเสมือนเข็มทิศ และอุปกรณ์ในการพัฒนางานการแพทย์ดั้งเดิมของประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย

นายินดีที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมงานกับองค์การอนามัยโลกอย่างต่อเนื่อง และมีผลงานหลายเรื่องที่เป็นที่ยอมรับและชื่นชมจากนานาประเทศ งานด้านการแพทย์ดั้งเดิมก็เป็นงานหนึ่งที่มีความก้าวหน้าเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งหนึ่งในกิจกรรมที่ส่งเสริมการยอมรับในการแพทย์ดั้งเดิมของไทยคือการยกย่องประกาศเกียรติคุณของหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ ซึ่ง

ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๔ ครั้งนี้นับเป็นครั้งที่ ๖ แล้ว

การคัดเลือกหมอไทยดีเด่นแห่งชาติปีนี้ ดำเนินการคล้ายคลึงกับทุกปีที่ผ่านมา โดยมีคณะทำงานกำหนดหลักเกณฑ์และคัดเลือกอย่างเป็นระบบ นำยินดีที่กองการแพทย์พื้นบ้านไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกได้ดำเนินการคัดเลือกแพทย์แผนไทยดีเด่นระดับเขตมาเป็นอย่างดี ปีนี้เป็นปีที่สองแล้ว คณะกรรมการฯ จึงดำเนินการต่อยอดโดยการนำบัญชีรายชื่อหมอไทยดีเด่นระดับเขตทั้ง ๑๒ เขต มาคัดเลือกขั้นแรก ได้หมอไทยดีเด่นระดับภาค ๔ ภาค จากนั้นคณะทำงานได้ลงพื้นที่หาข้อมูลจากชุมชนและแพทย์แผนไทยดีเด่นทั้ง ๔ ภาค ก่อนตัดสินขั้นสุดท้าย โดยคณะกรรมการมีฉันทมติ (Consensus) เลือกหมอชอย สุขพินิจ เป็นหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙

ขอขอบคุณทุกท่าน และทุกหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานนี้ หวังว่างานนี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการแพทย์ดั้งเดิมของไทย ให้เจริญวัฒนาสถาพร ก่อประโยชน์สุขแก่ประชาชนบนผืนแผ่นดินไทย ยิ่งๆ ขึ้นไป

นายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์
ประธานกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติ

คำประกาศเกียรติคุณ

หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙

พ่อชอย สุขพิณิจ

ครูหมอพื้นบ้านชุมชนไทยเขมร

แห่งบ้านโคกพยอม ตำบลแวงมุด อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

พ่อหมอชอย สุขพิณิจ เป็นคนไทยเชื้อสายเขมร เป็นลูกชานา เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๑ ปัจจุบันพำนักอยู่ ณ บ้านหมู่ที่ ๖ ตำบลแวงมุด อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ มีพี่น้องรวม ๓ คน

ชีวิตของพ่อหมอชอยก็เหมือนคนชนบททั่วไป เมื่อเด็กก็จะอยู่ตามท้องไร่ท้องนา ช่วยพ่อแม่เลี้ยงควาย ทำไร่ ทำนา การศึกษาในโรงเรียนก็เรียนจบเพียงชั้น ป. ๔ เมื่อเรียนจบก็ได้บรรพชาเป็นสามเณรอยู่ ๒ พรรษา ต่อมาเมื่ออายุครบบวชก็ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุอยู่ ๒ พรรษา และสึกออกมาแต่งงานมีครอบครัว มีบุตรชายหญิงรวม ๖ คน

พ่อหมอชอยเรียนรู้วิชาหมอพื้นบ้านมาตั้งแต่ยังเด็ก กับคุณตาทิม ยิ่งซุรต ซึ่งเป็นที่เคารพนับถืออย่างสูงของคนในชุมชน ช่วยคุณตาทิม ขุด ตัด หาสมุนไพรมารักษาชาวบ้าน พออายุได้ ๑๒ ขวบ ก็ได้รักษาคนไข้คนแรกซึ่งถูกแมงป่องกัด ทำให้รู้สึภภาคภูมิใจมากที่ช่วยเหลือแก่ทุกข์ให้แก่เพื่อนมนุษย์ได้

นอกจากเรียนรู้จากคุณตาทิมแล้ว ต่อมาเมื่อบวช พ่อหมอชอยก็ได้เรียนวิชาจากหลวงพ่อบุญ จันโท ทั้งเรื่องสมุนไพร และวิชาต่อกระดูก ได้ศึกษาภาษาขอมโดยศึกษาจากคัมภีร์ใบลาน ทำให้ได้เรียนรู้ทั้งภาษา

และวิชาจากคัมภีร์เหล่านั้นจนแตกฉาน ต่อมาจึงได้ศึกษาคาถาอาคม จากหลวงพ่อบุญเจ้าอาวาสวัดอมรินทราราวรี และเรียนวิชาการรักษาโรคทั่วไป จากหลวงพ่อบอน ภูชิต ครู หมอ และหลวงพ่อบุญคนอื่นๆ ทำให้มีความรู้ ประกอบกับประสบการณ์ที่ได้ช่วยเหลือเยียวยารักษาคนไข้มาอย่างต่อเนื่องนับถึงปัจจุบันก็เป็นเวลากว่า ๖๕ ปีแล้ว

กิตติศัพท์ของพ่อหมอชอยเลื่องลือไปไกล และนับเป็นโชคดีที่ผู้อำนวยการโรงพยาบาลกาบเชิงท่านหนึ่ง คือ นายแพทย์เอกชัย ปัญญาวัฒน์นุกุล แพทย์แผนปัจจุบันที่เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้าน ซึ่งได้ทำความรู้จักคุ้นเคย และน้อมใจเข้าศึกษาเรียนรู้ ตรวจสอบ พัฒนา และทำงานร่วมกับพ่อหมอชอยอย่างใกล้ชิด โดยต่างเคารพนับถือ และเสริมส่งซึ่งกันและกัน ช่วยกันนำความรู้และประสบการณ์ไปขัดเกลาต่อยอด และเจียรไน เพื่อให้ประชาชนได้ประโยชน์และปลอดภัยจากภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดและพัฒนาสืบต่อกันมามากยิ่งขึ้น

นอกจากเชื่อมโยงกับระบบการรักษาแผนปัจจุบันแล้ว ต่อมาพ่อหมอชอยยังได้ทำงานร่วมกับนักวิชาการด้านสมุนไพรคนสำคัญคือ ดร. วงศ์สถิตย์ ฉั่วกุล จากมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งมีโอกาสออกเดินป่าสำรวจสมุนไพรกับพ่อหมอชอย และทิ้งในความรอบรู้เรื่องสมุนไพรของพ่อหมอ

ชอยอย่างยิ่ง จนตั้งฉายาพ่อหมอชอยว่า “สารานุกรมเคลื่อนที่เรื่องสมุนไพร” เพราะไม่ว่าจะหยิบจับสมุนไพรต้นไหนขึ้นมา ไม่มีต้นไหนไปไหน ที่พ่อหมอชอยจะไม่รู้จักชื่อและสรรพคุณ ทำให้สารานุกรมสมุนไพรที่มหาวิทยาลัยมหิดลจัดทำขึ้น ประกอบด้วยทั้งความรู้จากตำรับตำราของสากล อันเป็นความรู้ที่ประจักษ์แจ้ง (Explicit Knowledge) ผสมผสานกับความรู้แฝงฝัง (Tacit Knowledge) ซึ่งส่วนหนึ่งได้จากพ่อหมอชอย

ความรู้ ประสบการณ์ และวิถีปฏิบัติที่พ่อหมอชอยยึดถือ และดำรงตนเป็นที่พึ่งยามเจ็บไข้ให้แก่ชาวบ้าน และเป็นผู้นำด้านพิธีกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ทำให้พ่อหมอชอย เป็น “ครู” ที่ชาวบ้านเคารพศรัทธาอย่างสูง ชาวบ้านทั้งใกล้ไกลต่างมาพึ่งพา ความรู้และประสบการณ์ของพ่อหมอชอยเป็นที่ยอมรับข้ามแดนไปถึงเขมร และวงวิชาการ ทำให้พ่อหมอชอยได้รับรางวัลประกาศเกียรติคุณมากมาย และปีนี้คณะกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติ จึงมีมติเป็นเอกฉันท์คัดเลือกพ่อหมอชอย สุขพินิจ “ครู” หมอพื้นบ้านชุมชนไทย-เขมร แห่งบ้านโคกพยอม ตำบลนางมุด อำเภอกาบเชิง จ.สุรินทร์ เป็นหมอยไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙

ประวัติ
หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๕๙

ประวัติชีวิต พ่อชอย สุขพินิจ

หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙

วันเกิด	วันที่ ๑๐ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๑ ปัจจุบันอายุ ๗๘ ปี
ภูมิลำเนา	บ้านโคกพุง ตำบลนางมุด อำเภอบราสาท (เดิม) จังหวัดสุรินทร์
อยู่บ้านเลขที่	บ้านเลขที่ ๘๓ หมู่ ๖ บ้านโคกพุง ตำบลนางมุด อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์
จบการศึกษา	ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนนางมุด อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์
อาชีพหลัก	ทำนา ทำเกษตรกรรมตามฤดูกาล
สถานภาพ	แต่งงานกับ นางเป็ย สุขพินิจ มีบุตร ๖ คน เป็นชาย ๔ คน หญิง ๒ คน
วุฒิ	ได้รับใบอนุญาตและขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ สาขาการแพทย์แผนไทย ประเภทเวชกรรม ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓

บทบาททางสังคม

- เข้มและเกียรติบัตรเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๔ ด้านการแพทย์แผนไทยจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
- เกียรติบัตรเชิดชูเกียรติภูมิปัญญาไทย จังหวัดสุรินทร์ ด้านการแพทย์แผนไทยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
- เกียรติบัตรพ่อดีเด่นระดับตำบล จากองค์การบริหารส่วนตำบลนางมุด
- วิทยากรโครงการค่ายเยาวชนนางมุดรักถิ่นบ้านเกิด
- เกียรติบัตรปราชญ์ชาวบ้านสาขาการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙

พ่อชอย สุขพิณิจ

กรูหมอพื้นบ้านชุมชนไทยเขมร

แห่งบ้านโคกพุง ตำบลนางมุด อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

หมอชอย สุขพิณิจ เป็นหมอพื้นบ้านไทยเชื้อสายเขมรผู้สืบทอดการดูแลรักษาโรคมายาวนาน ถือว่าเป็นครูใหญ่ด้านการแพทย์พื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งยังมีบทบาทสำคัญและดำรงอยู่ในชุมชนเป็นที่พึ่งพาอาศัยของประชาชนในเขตจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ รวมทั้งพื้นที่แนวชายแดนไทยกับกัมพูชา ชุมชนเขมรทั่วไปมักเรียกหมอพื้นบ้านว่า “กรู” เพราะส่วนมากแล้วหมอพื้นบ้านไทย-เขมรมักมีการใช้พิธีกรรมบำบัดและยึดถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในการรักษาให้ผู้ป่วย เพื่อช่วยให้การรักษาได้ผลดียิ่งขึ้นเมื่อหมอชอยเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนนางมุด ได้ออกบรรพชา เป็นสามเณร ณ วัดอมรินทราวารี ต.โคกยาง อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ เป็นเวลา ๒ พรรษา และอุปสมบทเป็นพระ เป็นเวลา ๒ พรรษา จากนั้นได้สึกออกมาช่วยพ่อแม่ทำนา หมอชอยประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก มีฐานะปานกลางพอมีพอกิน มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร

หมอชอยได้แต่งงานกับ นางเป็ย สุขพิณิจ ตามที่พ่อแม่ผู้ขอให้ มีบุตรด้วยกันทั้งหมด ๖ คน คือ นายบุญช่วย สุขพิณิจ, นางชุตินา นกพรหม, นายสุชาติ สุขพิณิจ, นายพิศณุ สุขพิณิจ, นางสาวพรเพชร สุขพิณิจ และนายถนอม สุขพิณิจ โดยบุตรทั้ง ๖ คน มีนางชุตินา นกพรหม บุตรสาวคนที่ ๒ เป็นผู้มีความสนใจเรียนรู้ในศาสตร์ของการรักษาของพ่อหมอชอย กรรมวิธีการถ่ายทอดของหมอชอยไม่ได้แตกต่างจากที่เคยสืบทอดมา คือ การพาไปหาเก็บสมุนไพรและบอกสรรพคุณของตัวยา ทำให้เกิดการเรียนรู้ไปพร้อมการปฏิบัติและได้รับโอกาสในการรักษาผู้ป่วยบ้างตามดุลพินิจของพ่อชอย

ปัจจุบันพ่อหมอชอยพักอาศัยบ้านไม้สองชั้น มีความร่มรื่นสงบ จัดเก็บสะอาดเรียบร้อย บริเวณหน้าบ้านเป็นสนามกว้างปลูกต้นไม้ รอบตัวบ้านมีการเก็บอุปกรณ์ในการรักษาและสมุนไพรอย่างเป็นระเบียบ หมอชอย สุขพิณิจ เป็นผู้มีความสนใจศึกษาโรคเพิ่มเติมให้กับตนเองอยู่เสมอ ไม่เคยหวงวิชาและยินดีที่จะถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาของตนเองแก่บุคคลผู้สนใจ

ค้นพบช้างเผือก: หมอยพื้นบ้านในจังหวัดสุรินทร์

ราวปี ๒๕๓๓ ที่โรงพยาบาลกาบเชิง ตั้งอยู่ชายแดนไทย-กัมพูชา สมัยอดีตผู้อำนวยการ นพ.เอกชัย ปัญญาวัฒนากุล ร่วมกับเพื่อนผู้สนใจ เรื่องสุขภาพพื้นบ้านกลุ่มเล็ก ๆ และสนใจเรื่องสมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเอง ของระบบบริการสาธารณสุขในพื้นที่ห่างไกลชายขอบประเทศ จึงจัดตั้ง “กลุ่มผู้สนใจสมุนไพรและหมอยพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์” เพื่อระดมบรรดากูรูผู้รู้จริงเรื่องสมุนไพรมาร่วมพัฒนางานแพทย์พื้นบ้าน มีจำนวนสมาชิก ผู้เข้าร่วมครั้งแรกกว่า ๒๐๐ คน ในที่สุดเหลือแกนหลักที่ร่วมหัวจมท้าย กันมาจนถึงปัจจุบันประมาณ ๒๐ คน ประกอบด้วยหมอยพระและหมอยบ้านจากหลายอำเภอ ในจำนวนนี้มี พ่อหมอยชอย แห่งอำเภอกาบเชิง สมาชิกที่ร่วมในกิจกรรมเดินป่าค้นหาสมุนไพรต่างพากันทิ้งในตัว พ่อชอยมาก ไม่ว่าจะหยิบต้นไม้อะไรมานำมา พ่อกรูไทย-เขมรท่านนี้ สามารถบอกชื่อและวิธีใช้ประโยชน์ได้เกือบทุกชนิด ถึงขั้นที่ว่า ศาสตราจารย์ วงศ์สถิตย์ ฉั่วกุล ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤกษศาสตร์จากมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งร่วมคณะเดินป่าในเวลานั้นยกย่องพ่อหมอยชอยว่าเป็น “เอนไซโคลพีเดีย (สารานุกรม) สมุนไพรเคลื่อนที่”

กำเนิดกรูแห่งสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคอีสาน ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม กล่าวคือ มีทั้งวัฒนธรรมเขมร ลาว และกวย ซึ่งมีความแตกต่างกันไป โดยชาวไทยเขมรในจังหวัดสุรินทร์ซึ่งมีจำนวนถึงร้อยละ ๘๐ ของประชากรทั้งหมด มีวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อที่มีลักษณะเฉพาะ ไม่เหมือนกับชาวไทยภาคกลาง หรือชาวไทยอีสานทั่วไป เนื่องจากความใกล้ชิดและได้รับอิทธิพลจากขอม หรือชาวไทยเขมรโบราณ ประเพณี

ความเชื่อวัฒนธรรมรวมถึงภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการดูแลสุขภาพจึงมีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น อีกทั้งยังมีความเชื่อในเรื่องอาถรรพเวทอันเป็นศาสตร์การแพทย์โบราณค่อนข้างมาก ที่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์ ที่แพร่เข้ามาจากอินเดีย ดังนั้นการรักษา จึงมักมีพิธีกรรมมนต์คาถาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย โดยไม่สามารถแยกออกจากกระบวนการรักษาได้

เส้นทางครูไทย-เขมร

หมอชอย สุขพิณิจ เกิดในครอบครัวของหมอบ้านคือคุณตาทิม ยิ่งชูรส ซึ่งเป็นหมอพื้นบ้านและสามารถถอนคุณไสย คุณตาเป็นที่เคารพนับถืออย่างมากของคนในชุมชน จากการที่เห็นคุณตาช่วยเหลือดูแลรักษาเพื่อนบ้าน หมอชอยจึงรู้สึกภาคภูมิใจในตัวคุณตาและอยากจะทำเหมือนคุณตา ในช่วงเด็กได้ตามคุณตาไปตัด ขูด หาสมนไพร ด้วย ซึ่งได้เรียนรู้ตัวยาสมุนไพรถลอดจนสรรพคุณที่ตาสอนกำกับอีกด้วย และเมื่ออายุ ๑๒ ปี จึงเริ่มให้การรักษาคนที่ถูกแมงป่องกัด จากนั้นมาจึงทำให้เกิดความเชื่อมั่นและภูมิใจที่สามารถช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ได้

นอกจากความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดจากคุณตาทิม ยิ่งชูรส แล้วหมอชอยยังได้ทำการศึกษาเรียนรู้ข้อมูลรักษาโรคเพิ่มเติมด้วยตนเองในขณะที่บวชเรียน โดยศึกษาการรักษาต่อกระดูก และภาษาขอมเพื่อศึกษาดำรายยาของหลวงพ่อแจ่ม จันโท โดยสมัยนั้นการเรียนภาษาขอม หลวงพ่อแจ่ม จันโท จะให้ฝึกอ่านใบลาน จึงทำให้หมอชอยเกิดความรู้แตกฉานในภาษาขอมรวมทั้งความรู้ที่มีอยู่ในใบลาน ต่อจากนั้นหมอชอยได้เรียนคาถาอาคมจากหลวงพ่อเจ้าอาวาสวัดอมรินทรารารี อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ เรียนรู้วิชาการรักษาโรคทั่วไปกับหลวงพ่อบอน ภูชิต และเรียนรู้จากหลวงพ่อวัดอื่นๆ ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญการรักษาโรคในสมัยนั้น นอกจากนี้

ยังได้เรียนรู้จากหมอคนอื่นที่มีความสามารถเฉพาะทางจึงทำให้สามารถรักษาโรคได้หลายโรคอย่างเชี่ยวชาญ

ช่วงเวลาชีวิตการเป็นหมอพื้นบ้าน เริ่มจากปี พ.ศ. ๒๕๓๓ จนถึงปัจจุบัน รวม ๒๕ ปี ด้านจำนวนผู้มารับรักษา หมอชอยบอกว่า เฉลี่ยแต่ละเดือนมีประมาณ ๒๐-๓๐ คน ส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีบางรายที่มาจากต่างอำเภอและจังหวัดอื่น โดยบุคคลที่เดินทางมารับรักษาเกิดจากการรู้ปากต่อปากและชื่อเสียงของหมอชอย นั่นเอง

การบูชาครู

ในการรักษาของหมอพื้นบ้านสุรินทร์จะมีคาถากำกับ โดยคาถาที่ใช้ในกระบวนการรักษาการเจ็บป่วยมักจะขึ้นต้นด้วยคำว่า “เดิบ กรู เปรอ อัญ” ซึ่งจะแปลตรงตัวว่า “ครูจึงใช้กูมา” ซึ่งหมอชอยได้ขยายความว่าในการรักษาแต่ละครั้งเชื่อว่า ผู้ที่เป็นหมอเป็นตัวแทนของครูอาจารย์ที่จะช่วยบำบัดรักษาโรคที่เป็น คาถา มักขึ้นต้นด้วยคำว่า “เดิบ กรู เปรอ อัญ” เพื่อระลึกถึงครูอาจารย์ก่อนทำการรักษาเสมอ สิ่งนี้เองเป็นสัญญาใจของหมอชอยว่า สิ่งที่เรียนรู้จากบรรพบุรุษ ครูอาจารย์เป็นสิ่งที่ต้องทำให้ดีที่สุด เพราะถือว่าเป็นตัวแทนของครูอาจารย์ จะให้ทำช่วย ๆ ไม่ได้ สำหรับพ่อครูชอย สุขพิณิจ ท่านใช้มนต์พิธีในการถอนโรค ถอนคุณไสยเท่านั้น โดยไม่ขอเกี่ยวข้องกับการใช้ไสยดำอย่างเด็ดขาด

หากผู้ป่วยมาให้ทำการรักษาจะต้องเตรียม กรวยดอกไม้ ๕ จวมบูน (ภาษาเขมร หมายถึง สิ่งสักการะชนิดหนึ่งโดยการเอาข้าวสารใส่ในถ้วยใช้ใบพลูเรียงซ้อน ๔ ใบ วางบนข้าวสารโดยหันปลายใบออกไป สีทิศ มีลูกหมาก ๑ ลูก เทียน ๑ เล่ม เงิน ๑ บาทวางไว้ตรงกลาง) ผ้าขาว หมากพลู รูป เทียน เมื่อรักษาหายไม่ได้เรียกร้อยค่ารักษาแล้วแต่คนไข้จะยกครู

ประสบการณ์การรักษาโรค

ความประทับใจที่สุดในการรักษากระดูกหักก็คือ ได้ช่วยให้บุตรชาย คนโตซึ่งไปเหยียบกับระเบิดกระดูกขาหักหลายท่อนซึ่งเข้าพักรับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลสุรินทร์เป็นเวลา ๓ เดือน หมอแผนปัจจุบันตัดสลิใจจะตัดขาข้างหนึ่งออก ตามหลักให้ “ยอมเสียอวัยวะ เพื่อรักษาชีวิต” แต่หมอชอยพิจารณาเห็นว่าน่าจะรักษาขาของบุตรชายไว้ได้โดยไม่ต้องตัดทิ้ง จึงพร้อมทั้งภรรยาตัดสินใจขอร้องแพทย์ยืนยันมิให้ตัดขาลูก ซึ่งแพทย์ก็ยอมทำตาม จึงให้การรักษาแบบ “อนุรักษ์” จนอาการดีขึ้นสามารถออกจากโรงพยาบาลได้ หมอชอยจึงนำบุตรชายกลับมารักษาต่อด้วยตนเองที่บ้านด้วยความรู้ที่มีอยู่จนทำให้บุตรชายหายและสามารถกลับมาเดินได้และใช้ชีวิตได้ใกล้เคียงกับปกติจนถึงปัจจุบัน กิตติศัพท์การช่วยรักษาขาลูกชายครั้งนั้น ทำให้หมอชอยมีชื่อเสียงในหมู่บ้านว่าเป็นหมอกระดูกที่มีความเชี่ยวชาญและได้เป็นที่พึ่งของประชาชนในเขตชายแดนจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ เป็นอย่างมาก สืบมา

พ่อหมอชอยมีความสามารถในการช่วยเหลือและรักษากระดูกหัก (จอตกระดูก) มีวิธีดังนี้

๑) ใช้คาถาเป่า การเป่านั้นหมอต้องเคี้ยวหมากแต่เวลาเป่าห้ามให้น้ำหมากกระเด็นออกมา ให้ออกมาแต่ลมเย็น แล้วใช้มือลูบบริเวณที่หัก ใช้คาถา ๓ ภาษา เขมร ไทย ลาว

๒) ใช้เปลือกไม้ไผ่ โดยเหลาไม้ไผ่เป็นซี่ ขนาดเท่าหัวแม่มือ ยาวประมาณ ๑ ฟุต มามัดด้วยเชือกหัวท้ายเรียงขวางตามเชือกโดยห่างประมาณ ๑ ซม. จนกว่าจะสามารถพันรอบบริเวณที่หัก

๓) ใช้น้ำมันทา ในกรณีที่มีอาการบวมจะใช้น้ำมันประคบด้วย

นอกจากการรักษากระดูกหักแล้ว พ่อหมอชอยสามารถรักษาโรค โดยการใช้น้ำมันสมุนไพรได้หลายโรค เช่น อาการผดผื่นแดง (เตือฮ) เด็กเป็นขาง (ตาน) งูสวัด ริดสีดวง (เรื่อโดง) เป็นต้น

การรักษาผู้ป่วยกระดูกหักด้วยการเป่าและเปลือกไม้ไผ่

นวัตกรรมภูมิปัญญา

“

“เป็นสารานุกรมเคลื่อนที่”
เพราะเป็นผู้ที่มีความรอบรู้
ในเรื่องสมุนไพรเป็นอย่างดี
และให้ความรู้โดยไม่หวังวิชา

”

ตำรับยาพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์

รวมองค์ความรู้ วิถีชีวิต และพืชไทย

หมอเฒ่า พิพัฒน์
หมอชอย สุขพินิจ
หมอกิ่งแก้ว

เขียนตำรับยาสมุนไพรพื้นบ้าน จังหวัดสุรินทร์ร่วมกับหมอเฒ่า ดีด้วยมี

โดยพ่อหมอชอยเขียนเป็นภาษาขอมและหมอเฒ่า เขียนเป็นภาษาไทย พิมพ์เผยแพร่แก่หมอพื้นบ้านในกลุ่มหมอพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งตำราฉบับนี้มีประโยชน์และคุณค่าแก่วงการแพทย์พื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์ เพราะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ดูแลสุขภาพได้เป็นอย่างดี

๒๓

เป็นผู้ให้ข้อมูลในการจัดทำตำรายาพื้นบ้าน

คือเอกสารสรุปการสัมมนาตำรายาพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์ ตำรายาสมุนไพรพื้นบ้านของหมอพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์และจัดทำหนังสือความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์พืชสมุนไพรจังหวัดสุรินทร์โดยเทียบชื่อไทย-เขมร-ลาว

ถ่ายทอดความรู้ด้านสมุนไพรและจัดทำพิพิธภัณฑสถานสมุนไพรแห่ง

๓

เป็นผู้ให้ข้อมูลในการจัดทำสารานุกรม

เป็นผู้ให้ข้อมูลในการจัดทำสารานุกรมสมุนไพรเล่ม ๒ สยามโงะชัยพฤกษ์ และสารานุกรมสมุนไพรเล่ม ๔ กกายอีสาน ของมหาวิทยาลัยมหิดล

๑

เป็นผู้ร่วมการเดินป่าศึกษาพืชสมุนไพร และให้ข้อมูลในการจัดทำผลงานวิชาการ

ด้านพฤกษศาสตร์กับดร. วงษ์สถิตย์ ฉั่วกุล ซึ่งมีการตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารวิจัย ๒ เรื่อง จากการสำรวจการใช้สมุนไพรในหมู่บ้านโคกพะยุง อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

“

อยากให้องค์ความรู้
การแพทย์พื้นบ้านได้รับ
การพัฒนา อยากจะทำ
ชุดความรู้โรคท้องถิ่นที่พบบ่อยๆ
ให้คนทั่วไปได้เรียนรู้
และนำไปใช้เพราะเป็นโรค
ที่สามารถดูแลตัวเองได้

”

ประดิษฐกรรมภูมิปัญญา

๑ ตำรับน้ำมัน รักษากระดูก

ตำรับน้ำมันรักษากระดูก

- (๑) น้ำมันเลียงผา
- (๒) น้ำมันหมูเทศ
- (๓) น้ำมันงูเหลือม
- (๔) น้ำมันเสือต่างๆ เช่น เสือโคร่ง เสือดาว
- (๕) น้ำมันหมี (ขลาขมูม)
- (๖) น้ำมันไขไก่ หรือน้ำมันงา หรือน้ำมันมะพร้าว

วิธีใช้

นำน้ำมันลำดับที่ ๑ - ๕ มาเคี่ยวรวมกัน เวลาใช้จะใช้น้ำมันไขไก่ หรือน้ำมันงา หรือน้ำมันมะพร้าวที่มีผสมไว้ เปิดฝาขวดแล้วสวดคาถา กำกับ แล้วจึงทาและเป่าให้ผู้ป่วยในบริเวณที่เป็น วันละ ๑ ครั้ง ใช้ทา ๒- ๓ วัน อาการปวดบวมจะดีขึ้น ทาต่อไปอีก ๑ อาทิตย์

*เนื่องจากปัจจุบันน้ำมันชนิดนี้หายากมากพ่อชอยจึงใช้เป็นหัวเชื้อไว้ใช้น้ำมันงาและน้ำมันมะพร้าวผสมไว้ทำให้ผู้ป่วย

ตำรับยารักษาอาการปวดกล้ามเนื้อและเส้นเอ็น

- (๑) ชันทองพยาบาท
- (๒) ไกรทอง
- (๓) กำแพงเจ็ดชั้น
- (๔) ต้นต๊อบเต่า
- (๕) ต้นหลังดำ

เครื่องบูชาครู

รักษาบุตรชายเหยียบกับระเบิด

- (๖) ตับเต่าตัน
- (๗) หมากเม่า
- (๘) ต้นตะครอง
- (๙) เล็บเหยี่ยว
- (๑๐) ต้นมะดูก
- (๑๑) ชำมะเลียง
- (๑๒) ดูกอึ้ง
- (๑๓) การะเวก
- (๑๔) รสสุคนธ์
- (๑๕) เอ็นอ้า
- (๑๖) เครื่องเจียง
- (๑๗) กันจาน
- (๑๘) ส่องฟ้า

วิธีปรุงยา

ใช้สัดส่วนยาอย่างละเท่า ๆ กัน ใส่น้ำท่วมยา ต้มพอเดือด (ใช้เวลาประมาณ ๑๐-๑๕ นาที) จากนั้นลดไฟลง รอประมาณ ๕ นาที แล้วยกยาลง

วิธีรับประทาน

ดื่มครั้งละ ๑ แก้ว วันละ ๓ เวลา ก่อนอาหาร

อาการผิดสำแดง (เตื่อฮ)

เตื่อฮ คือ กรุ่มาอาการที่มีลักษณะของอาการปวดศีรษะ วิงเวียน แน่นหน้าอก คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเสีย มีอาการไข้ร่วมกับ ปวดเมื่อยตามร่างกาย ขากรรไกรแข็ง หรือใครปล่อยให้อาการเหล่านี้เป็นแล้วไม่ได้รับการรักษา ก็จะส่งผลให้เกิดอาการ ผอมแห้งแรงน้อย ไม่เจริญอาหาร เหล่านี้เป็นอาการเรื้อรังของ เตื่อฮ จำแนกประเภทของเตื่อฮ ตามสาเหตุของอาการได้ ๖ ประเภทดังนี้

- (๑) ผิดสำแดงอาหาร,กินผิด(เตื่อฮจำแนย)
- (๒) ผิดสำแดงกลืน(เตื่อฮกะเลิน)
- (๓) ผิดสำแดงน้ำค้ำเฉพาะคนที่อยู่ไฟหลังคลอด(เตื่อฮตักอันเซื่อม)
- (๔) ผิดสำแดงจากการปวดเส้นเอ็นหรือทำงานหนัก (เตื่อฮตะไซ)
- (๕) ผิดสำแดงจากการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างหลังคลอดถึง ๓ เดือน (เตื่อฮกันตีสดำเนก)
- (๖) ผิดสำแดงเรื้อรัง (เตื่อฮกิมเตื่อฮริง)

๒ อาการผิดสำแดง (เตื่อฮ)

ตำรับยาสมุนไพรที่หมอชอยใช้รักษาผู้ป่วย โรคพิษ(ปัส)

เป็นกลุ่มอาการที่หมอพื้นบ้านเชื่อว่าเกิดจากเลือด ลม น้ำเหลือง ในร่างกายไม่สมบูรณ์ (เชื่อว่ามิเช็ดติดตัวมาตั้งแต่เกิด) หรืออีกกลุ่มหนึ่งจะเป็นจากการโดนคุณไสย ยาสั่ง พิษจากการถูกสัตว์กัด ประเภทของพิษ (ปัส) ที่มีชื่อระบุในคาถาที่หมอชอยได้ทำการรักษาโรคมะทั้งหมด ๘ ชนิด ด้วยกัน ดังนี้

(๑) ถ้าเป็นที่ฝ่ามือฝ่าเท้า ขึ้นเขียวซ้ำ โบราณเรียกว่า “ร้วง ปรียีส อาตีด” (วงพระอาทิตย์)

(๒) ถ้าเป็นตรงขอกนิ้วมือนิ้วเท้า ขึ้นเขียวซ้ำ เรียกว่า “จำเปียมเนีย ก” (ง่ามนาค)

(๓) ถ้าเกิดตรงข้อนิ้วมือ ขึ้นเขียวซ้ำ เรียกว่า “รุงเตือง” (ไม่ทราบ คำแปล)

(๔) ถ้าเป็นตรงโคนเล็บ ขึ้นเขียวซ้ำ เรียกว่า “จินเจิมประเวก” (ควีนกเป็ดน้ำ)

(๕) ถ้าเป็นตรงปลายนิ้วมือ ขึ้นเขียวซ้ำ เรียกว่า “ปิวสพเสียญ” (งูผลาญ) โดยมากเมื่อแตกแล้วจะมีเนื้อออกมาลักษณะคล้ายอวัยวะเพศ งูตัวผู้

ทั้ง ๕ ชนิดนี้มักปวดแสบปวดร้อน จัดเป็นประเภท “ปัส เพลิง” (พิษไฟ) และมักจะไม่ช้ำเมื่อกินสุรา ไก่

(๖) ขึ้นเป็นเขียวซ้ำตามผิวหนังจุดใดจุดหนึ่ง หรือแม้แต่ในริมฝีปาก ในช่องปาก แบบนี้จะไม่เจ็บไม่ปวด จะเย็นเฉยๆ แต่จะช้ำชากรรไกรแข็ง ทันทีเมื่อกินสุราหรือไก่

(๗) ไม่ปรากฏทางผิวหนังเลย ตัวพิษหลบอยู่ในกายคน ไม่แสดงอาการเจ็บปวดใดๆ แต่เมื่อกินของผิด คือสุราและไก่เข้าไป จะเกิดอาการ ชักพรวดๆ ชากรรไกรแข็ง และหากแก้ไขไม่ถูกมักจะตายภายใน ๓-๔ ชั่วโมง หรืออาจเร็วกว่านั้นหากคนที่เป็นมีร่างกายอ่อนแอมาก สองอย่าง หลังนี้เรียกว่า “ปัส ตึก” (พิษน้ำ) เพราะเย็นไม่ร้อน

(๘) ยังมีพิษอีกแบบหนึ่งคือบวมทั้งตัว เมื่อย ผิวเขียวซีดเขียว เรียกว่า “ปัสชย้อล” (พิษลม)

๓ โรคริดสีดวง (รีฮโดง)

โรคริดสีดวง (รีฮโดง)

คำเขมรว่า “รีฮโดง” แปลตรงตัวว่า รากมะพร้าว คือ ในกรณีที่ยกออกนั้น จะมีลักษณะเป็นรากมะพร้าว ที่นี้การสะกดของภาษาเขมรนั้น คำว่า รีฮ เขาสะกดด้วยส (สือ) และมีเชิงตัว ส อีก ๑ อัน ดังนั้น เมื่อคนไทยเอาชื่อโรคนี้นี้มาเขียนก็เขียนเป็นริดสีดวง กล่าวได้ว่าคนเขมรนั้น มีความเก่งในการรักษาโรคนี้นี้พอควร เพราะมีปัญหาเรื่องนี้มานานแล้วและเป็นต้นตำราของไทย

โรคริดสีดวงนี้ทำความรำคาญให้แก่คนและทำให้สุขภาพทรุดโทรมโรคเกิดขึ้นได้เพราะการใช้อิริยาบถทั้งสี่ของคนไม่สมดุล บันดาลให้ธาตุทั้ง ๔ ของคนคนนั้น ไม่สมดุลกัน เกิดการวิบัติ และก่อให้เกิดโรคนี้นี้ขึ้นมาโรคชนิดนี้ ถ้ากล่าวโดยสังเขปมีเพียง ๒ ชนิดเท่านั้นคือ ริดสีดวงด้านบนกับ ริดสีดวงด้านล่าง แต่ถ้าจำแนกไปตามลักษณะของโรค มีถึง ๗ ชนิดคือ

(๑) ริดสีดวงเพลิง มีอาการคันและออกผื่นแดงทั้งตัว ดวงตาแดง มักปวดท้องและถ่ายท้อง ในลำคอแห้งผาก มีการบวมจากจุกกลางมา หายใจไม่สะดวก

(๒) ริดสีดวงน้ำ แขน ขา ศีรษะ มีอาการร้อนเรื่อยๆ หนาวๆ มักปวดหัว ตาแดงและมัว มีอาการอึดอัด มึนงง เวลานั้นมีการกำเริบขึ้นมา

(๓) รือโดงตีวล (ริดสีดวงอัดอั้น) มีตุ่มก้อนขึ้นกระจายไปทั่วตัว และมีอาการเสียดแน่น มึนชาไปทุกอวัยวะ และไม่ย่อยอาหาร จิตใจวิตกกังวลเป็นนิจ

(๔) รือโดงเตี้อิ้ล (ริดสีดวงทวาร) โรคนี้จะมีเนื้องอกตรงทวารหนักเท่านี้ว่ามี เวลาถ่ายแต่ละทีจะถ่ายยากมากและใช้เวลานาน มักปวดหลังปวดเอว มีอาการขัดตามมือตามเท้า อ่อนเพลีย นอนไม่หลับ ทานอาหารไม่อร่อย จิตใจซึมๆ เหม่อๆ และมักน้อยอกน้อยใจในชีวิตของตน

(๕) รือโดงขย้อล (ริดสีดวงลม) มีอาการคัดจุมกบ่อยๆ หูอื้อ ตามัวปวดหัวเนืองๆ เวียนศีรษะ ปวดท้อง มักเป็นลม มือเท้าเย็น ไซ่ดินบวมและร้อน คล้ายไข้ ผมหงอกเร็ว

(๖) รือโดงเวีอร (ริดสีดวงเถาว์ลย์) ผิพรรณไม่เปล่งปลั่ง ใบหน้าขึ้นซ้าๆ บางคนมีเนื้องอกแบบรากมะพร้าวที่หน้าผาก หู มักวิงเวียนศีรษะ บางคราวสลบสิ้นสติ หรือบางคนมีอาการไอเรื้อรังรักษาไม่หาย

(๗) รือโดง นิล (ริดสีดวงนิล) ในโพรงจุมกมีเนื้องอกราวจะปิดโพรงจุมก ถ้าเอากะจกส่องดู ก็เห็นเนื้องอกนั้นงอกเป็นรากมะพร้าวออกมา หายใจซัดๆเมื่ออากาศเย็น เวลานอนตะแคงด้านไหน ก็จะหายใจติดขัดในจุมกด้านนั้น บางคนมีอาการระคายเคืองที่ช่องทวารหนัก หรือบางคนมีหนองพยาธิตัวเล็กๆ ออกจากทวารหนัก สติปัญญาทึบ

หลักเกณฑ์ และแนวทางการคัดเลือก

หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙

ความหมาย

หมอไทย หมายถึง ผู้ที่ได้รับขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยหรือ ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ตาม พรบ.วิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๕๖ วิชาชีพการแพทย์แผนไทยตามพระราชบัญญัตินี้ ประกอบด้วย

(๑) การประกอบวิชาชีพ การแพทย์แผนไทย ได้แก่ การประกอบวิชาชีพด้านเวชกรรมไทย เภสัชกรรมไทย การฝังเข็มไทย การนวดไทย การแพทย์พื้นบ้านไทย หรือการแพทย์แผนไทยประเภทอื่น ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ

(๒) การประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์

คุณสมบัติ

- ๑) เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย
- ๒) เป็นผู้ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย หรือ การแพทย์แผนไทยประยุกต์
- ๓) ปฏิบัติงานดีเด่นที่เป็นแบบอย่างที่ดีได้ (ไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี)
- ๔) เป็นคนดี มีจริยธรรม เมตตาธรรม ตามหลักศาสนา
- ๕) เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในการดูแลผู้เจ็บป่วย และถ่ายทอดความรู้

การให้คะแนน

๒๕ คะแนน (ข้อมูลพื้นฐาน)

- อายุ
- ระยะเวลาประสบการณ์ในการดูแลรักษา
- มีผู้มารับบริการสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

๒๕ คะแนน (ความรู้ ทักษะและความชำนาญ)

- การดูแลรักษาผู้ป่วย
- การถ่ายทอดความรู้

๒๕ คะแนน (ความสามารถพิเศษ)

- ตัวอย่างเช่น
- แปลตำรา/บันทึกตำรา/มีตำรับเฉพาะ/มีเทคนิคการรักษาเฉพาะ/ประดิษฐ์อุปกรณ์การแพทย์/มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ปลูกป่าชุมชน และเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน ฯลฯ

๒๕ คะแนน (คุณธรรม จริยธรรม)

- มีจรรยาแพทย์ เป็นคนดี มีคุณธรรม
- เป็นที่ยอมรับยกย่องของชุมชน

วิธีการคัดเลือก

- ๑) คัดเลือกจากหมอไทยดีเด่นระดับเขต ๑๒ เขต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข
- ๒) ลงพื้นที่เพื่อคัดเลือกหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙
- ๓) คณะทำงานพิจารณาคัดเลือกหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ จะคัดเลือกผู้ที่มีคะแนนดีที่สุดจากทั้ง ๑๒ เขต เพื่อนำเสนอให้คณะกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติพิจารณาตัดสิน

รางวัล

- ๑) โล่เชิดชูเกียรติและใบประกาศเกียรติคุณ
- ๒) เงินรางวัล

คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติ

ที่ ๒๔๐ / ๒๕๕๙

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาคัดเลือกหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙

ตามที่ คณะกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติ ได้พิจารณาคัดเลือก หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ เพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติและขวัญกำลังใจของหมอพื้นบ้าน หมอแผนไทย ที่ได้ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพในการทำประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ โดยมีการมอบรางวัลในการ ประชุมวิชาการประจำปี การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือกแห่งชาติ นั้น

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการคัดเลือกหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ เหมาะสม และได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วน จึงแต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาคัดเลือก หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. องค์ประกอบคณะทำงาน ประกอบด้วย

๑) นายวิชัย โชควิวัฒน์	ที่ปรึกษา
ประธานคณะกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติ	
๒) นายสุริยะ วงศ์คงคาเทพ	ที่ปรึกษา
อธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	
๓) นายเปรม ชินวันทนนานนท์	ประธาน
ที่ปรึกษามูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร	
๔) นายประพนธ์ เกตธากาศ	รองประธาน
ประธานสมาพันธ์แพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย	
๕) นายปราโมทย์ เสถียรรัตน์	คณะทำงาน
รองอธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	
๖) นายขวัญชัย วิศิษฐานนท์	คณะทำงาน
ผู้อำนวยการสถาบันการแพทย์แผนไทย	
๗) นางผลิดา สนธิสุวรรณ	คณะทำงาน
ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและจัดการความรู้	
๘) นางศุภวรรณ พันธุ์บูรณะ	คณะทำงาน
ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนากำลังคน	
๙) นายสันติสุข โสภณศิริ	คณะทำงาน
นักวิชาการอิสระ	
๑๐) นายวีรพงษ์ เกรียงสินยศ	คณะทำงาน
มูลนิธิสุขภาพไทย	
๑๑) นางสาวปารณัฐ สุขสุทธิ	คณะทำงาน
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	
๑๒) นางเสาวณี กุลสมบุรณ์	คณะทำงานและเลขานุการ
ผู้อำนวยการกองการแพทย์พื้นบ้านไทย	
๑๓) นางสาวอรจิรา ทองสุกมาก	ผู้ช่วยเลขานุการ
กองการแพทย์พื้นบ้านไทย	

/๒. ๑๔)นายสมัคร...

- ๒ -

๑๔) นายสมัคร สมวาง
กองการแพทย์พื้นบ้านไทย

ผู้ช่วยเลขานุการ

๒. ให้คณะทำงานมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- ๑) จัดทำหลักเกณฑ์และแนวทางการพิจารณาคัดเลือกหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙
- ๒) ดำเนินการพิจารณาคัดเลือก โดยประสานความร่วมมือหน่วยงาน องค์กร ภาคีเครือข่ายที่ เกี่ยวข้อง ในการพิจารณาบุคคลผู้สมควรได้รับการคัดเลือก
- ๓) เสนอชื่อ ประวัติ ผลงานของบุคคลผู้สมควรได้รับการพิจารณาคัดเลือกต่อคณะกรรมการพัฒนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติ เพื่อพิจารณาคัดเลือกเป็นหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙
- ๔) จัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกเป็นหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ เพื่อเป็น ฐานข้อมูลในการเผยแพร่และใช้ประโยชน์ต่อไป
- ๕) ดำเนินการประกาศเกียรติคุณผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ในการ ประชุมวิชาการประจำปี การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก ครั้งที่ ๑๓
- ๖) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๙

(นายวิชัย โชควิวัฒน์)

ประธานคณะกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติ

วันที่
พิมพ์
ทาน
ตรวจ

ขอบคุณ เครือข่ายการทำงานหมอพื้นบ้าน

ในการทำงานที่กล่าวมา หมอขอขยไม่ได้ดำเนินการแต่เพียงลำพังผู้เดียว ได้ทำงานร่วมกับเครือข่ายทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ เอกชน ภาคการศึกษา จากองค์ความรู้และความสามารถที่มี ทำให้ได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วนเป็นอย่างดี เครือข่ายที่ร่วมงานมีมากมาย เช่น

(๑) ชมรมหมอพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์ (หมอขอขยเป็นประธานชมรม) มีสมาชิกจำนวน ๘๐ คน โดยจะมีกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้การรักษาให้แก่หมอรุ่นใหม่เป็นประจำปีละ ๓-๔ ครั้ง จัดตั้งกองทุนสำหรับสมาชิกที่เจ็บป่วยและเสียชีวิต ให้คำปรึกษาสำหรับสมาชิกที่มีปัญหาการรักษาด้านการแพทย์พื้นบ้าน

- (๒) โรงพยาบาลกาบเชิง
- (๔) โรงพยาบาลพนมดงรักเฉลิมพระเกียรติ
- (๕) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนางมุด อำเภอกาบเชิง
- (๖) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเฉลิมพระเกียรติฯบ้านรุน อำเภพนมดงรัก
- (๗) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
- (๘) องค์การบริหารส่วนตำบลนางมุด
- (๙) มูลนิธิพิพิธประชาชน
- (๑๐) มูลนิธิพัฒนาอีสาน
- (๑๑) ศูนย์สมุนไพротะบอลไพร
- (๑๒) ชมรม อสม.นางมุด

“

หมอชอย มีความภูมิใจ
ที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์
ให้หายเจ็บไข้ได้ป่วยด้วยกำลัง
และสติปัญญาที่มีอยู่
โดยไม่เคยคิดค่าตอบแทนใด
ขอเพียงผู้ที่เดือดร้อนมา
หายจากอาการเจ็บป่วย
และพ้นทุกข์จากที่เป็นก็พอใจแล้ว

”

กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
Department for Development of The Traditional and Alternative Medicine